
Sylwetka Walentego Majdańskiego

Studia nad Rodziną 8/2 (15), 5-11

2004

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

SYLWETKA WALENTEGO MAJDAŃSKIEGO

W obecnym czasie, gdy «rodzina» stała się przedmiotem troski wielu osób świeckich i duchownych w naszej Ojczyźnie, redakcja „Studiów nad Rodziną” postanowiła przypomnieć sylwetkę Walentego Majdańskiego – prekursora tej troski, człowieka niezwykle zaangażowanego czynem i ofiarą w sprawy rodziny i obrony życia. Na przykładzie jednego z jego dzieł – „O równe prawa ludzkości prenatalnej”, które nie mogło w swoim czasie ujrzeć światła dziennego, pragniemy ukazać kapitał Jego myśli i zaangażowanie w najważniejsze, a zarazem najtrudniejsze sprawy ludzkiego życia.

* * *

Walenty Majdański urodził się 14 lutego 1899 roku w Strzałkowie, koło Liskowa. Przeszedł na świat jako siódme dziecko w rodzinie Józefa i Rozalii z Mielcarków, liczącej z czasem trzynastoro dzieci. Z powodu słabego zdrowia Walentego, jego Matka pielgrzymowała na Jasną Górę, błagając Najświętszą Maryję Pannę o zdrowie dla synka. Fakt ten opisała w liście do „Rycerza Niepokalanej”: „Jestem matką 13-ga dzieci, z których trzech synów zostało nauczycielami, a jeden, trzynaste dziecko, księdzem. Gdy Bóg mi dał siódme dziecko, synka Walentego, a ten w drugim roku życia zachorował beznadziejnie, ofiarowałam jego los Matuchnie Bożej i żeby wyprosić mu życie, udałam się pieszo na Jasną Górę i przyrzekłam Matce Bożej, że go do Niej przyprowadzę, gdy dorośnie. I dzięki Bogu dorósł¹. Walenty przeżył i stał się wielkim czcicielem Maryi.

W roku 1906 rodzina Majdańskich przeniosiła się do Kalisza. W następnym roku Walenty Majdański przystąpił do pierwszej Komunii Świętej w kościele św. Józefa w Kaliszu. W mieście tym ukończył szkołę powszechną i mimo trudnych warunków ubogiej, a licznej już wówczas rodziny, rozpoczął w 1909 roku naukę w gimnazjum. Wykazywał zdolności w dziedzinie humanistyki, nauk przyrodniczych i rysunku. Już jako uczeń udzielał korepetycji, by pomagać rodzicom i aby móc kontynuować naukę. Po zniszczeniu miasta przez Niemców, rodzina była zmuszona szukać schronienia na wsi. W 1916 roku, mając siedemnaście lat, za zgodą proboszcza Wacława Bliźnińskiego, Walenty Majdański objął funkcję nauczyciela szkoły powszechnej w Strzał-

¹ R. Majdańska, [Listy czytelników], „Rycerz Niepokalanej” 1947, nr 2 (234), s. 58.

kwiecie. Przez władze szkolne w Kaliszu został mianowany nauczycielem szkoły podstawowej w Kotwasicach, a po trzech latach w Miłoczewie, a następnie w Będzichowie. W 1923 roku złożył pełny egzamin nauczycielski i został skierowany na Państwowy Wyższy Kurs Nauczycielski, który ukończył z oceną celującą w 1927 roku. Kwalifikacje pedagogiczne uzupełniał później na Wyższym Kursie Nauczycielskim, w Instytucie Pedagogicznym w Katowicach oraz na Uniwersytecie Warszawskim. Wybuch wojny spowodował przerwanie studiów. Walenty Majdański podejmował trud nad kulturalnym i moralno-religijnym rozwojem ludności wiejskiej oraz pogłębianiem jej świadomości społecznej i narodowej. Zachęcał rodziców do podjęcia współpracy ze szkołą. W tym czasie organizował imprezy religijno-patriotyczne – tzw. patriotyczne festiwale ludowe². Walczył o kulturę trzeźwości na wsi i nowoczesną kulturę sportową. Prowadził aktywną pracę kulturalno-oświatową. Napisał szereg sztuk scenicznych, których był zarówno reżyserem, jak i aktorem. Treścią sztuk pisanych gwarą były sceny obyczajowe z życia wsi, zawierające pouczenia dotyczące obyczajów i życia moralnego. W 1919 roku Walenty Majdański zamieścił w „Gazecie Kaliskiej” swój pierwszy artykuł pt. „O szkole polską na wsi”. Około roku 1921 rozpoczął działalność w harcerskich organizacjach młodzieżowych np. „Siew”³. Szeroko propagował poprzez własny przykład ideę samowychowania, samokształcenia oraz służby wielkim religijnym i patriotycznym wartościom.

W związku z intensywną działalnością w duchu narodowym, w 1932 roku został przeniesiony przez Ministerstwo Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego z Uniejowa na Polesie, do wsi Wielkie Błota, a następnie w 1933 roku do miasteczka Dywin. Tam poznał swoją żonę, Reginę z Nitów, z którą zawarł sakramentalny związek małżeński 2 kwietnia 1934 roku. Mieli troje dzieci: Stanisława, Jana i Elżbietę. W 1934 roku rodzina Majdańskich opuściła Polesie i przeniosła się do Włocławka, gdzie biskup Karol M. Radoński powołał Walentego Majdańskiego na sekretarza generalnego Katolickiego Stowarzyszenia Młodzieży Męskiej⁴. Rok później, w Kaliszu została wydana pierwsza jego publikacja „Państwo rodziny”. Tęgo samego roku wraz z rodziną przeniósł się do Piastowa, a następnie do Warszawy, gdzie został nauczycielem w szkole św. Stanisława Kostki.

W tym okresie Walenty Majdański rozpoczął dynamiczną pracę społeczną, zwłaszcza pisarsko-publicystyczną. W 1936 roku ukazały się książki „Ekonomia ziemi” oraz „Giganci”. W „Gigantach” przedstawił program

---

² Por. K. T. Majdańska, Walenty Majdański, w: Encyklopedia „Białych Plam”, t. XI, red. A. Winiarczyk i zespół, Radom 2003, s. 220-226.

³ Por. tamże.

⁴ Por. tamże.

odnowy duchowo-moralnej i biologicznej rodziny oraz narodu. Książka ta odbiła się głośnym echem wśród czytelników. W recenzji „Gigantów” Ks. Stefan Wyszynski pisał: „W swoich licznych pracach zawierał bardzo wiele tematów i zagadnień. Jego publikacje wzbudzały wiele emocji wśród czytelników, gdyż przedstawiał w nich prawdę o człowieku, często bardzo trudną. Przykładem jest słynna swego czasu książka pt. «Giganci». Zawiera w sobie zagadnienia filozoficzne, teologiczne z dziedziny ascezy, wychowania, ekonomii, polityki międzynarodowej”⁵. Późniejszy Prymas Tysiąclecia nazwał tę książkę odważnym i zobowiązującym wołaniem o konsekwencję w życiu osobistym i społecznym, wołaniem o świętość.

W 1937 roku Walenty Majdański zaczął pisać artykuły do tygodnika „Prosto z Mostu”, współtworząc jednocześnie środowisko związane z tym pismem. Organizował w swoim domu spotkania z wieloma ciekawymi ludźmi kultury i polityki.

Artykułem „Oszczędzanie na dzieciach” na łamach tygodnika „Prosto z Mostu” w 1938 roku Walenty Majdański zainicjował pierwszą kampanię publicystyczną w obronie dzieci nienarodzonych i rodziny wielodzietnej w Polsce. W tym samym roku na prośbę o. Maksymiliana Marii Kolbego rozpoczął publikować w „Ryerczu Niepokalanej” cykl artykułów w obronie życia dzieci nienarodzonych, a następnie cykl pod hasłem „Idą młodzi święci”. Teksty te w 1939 roku zostały wydane również jako broszura pt. „Co robi młody święty”. Walenty Majdański opublikował w „Ryerczu Niepokalanej” łącznie 126 artykułów (wiele innych, przygotowanych nie ukażało się z powodu powojennej komunistycznej cenzury). Jego artykuły zamieszczone w „Ryerczu Niepokalanej” odbiły się echem w społeczeństwie: „Otrzymujemy mnóstwo listów z całego kraju, od ludzi młodych i starszych, od lekarzy i położnych, od rolników i mieszczan, bogatych i ubogich, wykształconych i mniej wykształconych: słowem od przedstawicieli całego społeczeństwa. Z listów tych widać jak na dłoni blaski i nędze dzisiejszej rodziny w Polsce. Czegóż w nich ludzie nie piszą! Szczerze bez ogródek. Poruszają wszystko, co ma związek z rodziną. Pokłosie tych listów ma być dowodem, że Polsce dzisiejszej potrzeba rodziny dietnej, opartej mocno na zasadach chrześcijańskich”⁶.

Temat obrony życia dzieci nienarodzonych, podejmowany przez Walentego Majdańskiego, znajdował swoje miejsce w takich czasopismach katolickich jak: „Posłaniec Serca Jezusowego”, „Gość Niedzielny” oraz „Przewodnik Katolicki”⁷. Ta jego aktywność u jednych wzbudzała wrogość, u in-

⁵ Recenzja „Gigantów” dokonana przez ks. Stefana Wyszynskiego, „Ateneum Kapłańskie” 1938, R. 24, T. 41, s. 201-204.

⁶ Pokłosie artykułów o rodzinie, „Ryecz Niepokalanej”, styczeń 1947.

nych znajdowała pełne uznanie. Podczas jubileuszu 50-lecia pracy publicystycznej wypowiedziano pod jego adresem następujące słowa: „Proszę Czcigodnych Państwa, my może sobie z tego sami nie zdajemy sprawy, ale trzeba tym razem z uczuciem zasłużonej dumy powiedzieć jedno: nie znam w tej chwili w Europie całej, ani na całym Zachodzie człowieka, który by z taką mocą przekonania, tak wcześnie, z trudem całego życia podjął się tej pracy budzenia sumienia, budzenia duszy ludzkiej, ochrony życia ludzkiego, obrony dziecka poczętego, jak Walenty Majdański”⁸.

W okresie międzywojennym Walenty Majdański napisał i opublikował ok. 50 tekstów, które ukazały się w czasopiśmie: „Wiara i Życie”, „Sodalis Marianus”, „Myśl Narodowa”, „Biuletyn Stowarzyszenia Inżynierów Katolików”, „Biuletyn Warszawskiego Związku Lekarzy”, i in⁹.

Przewidując wybuch wojny, Walenty odwiózł żonę i dzieci na Polesie, by zapewnić im bezpieczeństwo. Sam wrócił do Warszawy. Po agresji sowieckiej 17 września 1939 roku, jego najbliżsi znaleźli się na terenach okupowanych. 10 lutego 1940 roku zostali wywiezieni na zesłanie do tajgi pod Archangielskiem. Tam zmarli teściowie i córeczka¹⁰. Walenty Majdański prowadził intensywne starania o pomoc dla swojej żony i dzieci. Podczas okupacji był zmuszony do ukrywania się. W latach 1939-41 przebywał m.in. w Grabkowie, w domu zaprzyjaźnionych Jana Władysława i Zofii Grabskich. Uczestniczył w różnych formach cywilnego oporu wobec okupanta. Po Powstaniu Warszawskim został wywieziony do obozu w Pruszkowie, który udało mu się opuścić dzięki akcji konspiracyjnej służby zdrowia¹¹.

W czasie wojny zaginęła część jego księgozbioru i rękopisów. W latach 1945-46 Walenty Majdański wykładał socjologię rodziny w Instytucie Katolickim kierowanym przez ks. Wojtukiewicza w Częstochowie. Jednocześnie podejmował współpracę z Paulinami na Jasnej Górze. W tym też czasie grożono mu rozprawą sądową za zdemaskowanie praktyk aborcyjnych w przylegającym do murów klasztornych szpitalu¹². Będąc świadomym strat demograficznych narodu polskiego i przewidując w tym względzie nowe zagrożenia intensywnie pracował nad książkami: „Rodzina wobec nadchodzącej epoki”, która została wydana w Poznaniu w 1946 roku, „Kołycki i po-

⁷ Por. K. T. Majdańska, Walenty Majdański, dz. cyt.

⁸ J. M. Świącicki, Rola Walentego Majdańskiego w polskiej kulturze katolickiej, Niepokalanów 15.02.1970, w: Księga pamiątkowa 50-lecia pracy publicystycznej Walentego Majdańskiego, Niepokalanów 1970, s. 150-160, mps.

⁹ Por. K. T. Majdańska, Walenty Majdański, dz. cyt.

¹⁰ Por. R. Majdańska, Zesłańcze lata (1940-1955), Fragmenty wspomnień, w: Polacy w Rosji mówią o sobie, t III, Lublin 1995, s. 73-181.

¹¹ Por. K. T. Majdańska, Walenty Majdański, dz. cyt.

¹² Tamże

tęga” – wydana w Niepokalanowie, w tym samym roku i „Polska kwitnąca dziećmi” – wydana w Niepokalanowie w 1947 roku. Pisał też wiele artykułów, głównie do „Rycerza Niepokalanej”. W 1947 roku ukazało się trzecie wydanie „Gigantów”.

Po powrocie do Warszawy w 1947 roku Walenty Majdański rozpoczął drugi cykl kampanii na rzecz dietności rodzin i obrony dziecka nienarodzonego artykułem „Czwarta wojna światowa szaleje”, zamieszczonym w czasopiśmie „Dziś i Jutro”¹³.

Przy współpracy Walentego Majdańskiego z dr Eugenią Mironowicz oraz przy udziale m.in. artystki-rzeźbiarki Zofii Trzczińskiej-Kamińskiej i pisarki Zofii Kossak-Szczuckiej, w 1947 roku w Warszawie powstała pierwsza poradnia małżeńsko-rodzinna.

W okresie powojennym Walenty Majdański poprzez swoje niezwykle zaangażowanie przyczynił się do regeneracji sił moralnych i duchowych narodu. Jego artykuły ukazywały się – obok „Rycerza Niepokalanej” – w „Homo Dei”, „Ateneum Kapłańskim”, „Gościu Niedzielnym”, „Głosie Katolickim”, „Niedzieli”. Po wojnie kolejno ukazywały się książki: „Rodzina wobec nadchodzącej epoki” (1946), „Kołycki i potęga” (1946), „Polska kwitnąca dziećmi” (1947), „Lekarz. Dziecko. Populacja” (1948).

Na początku lat pięćdziesiątych, w wyniku bandyckiego napadu ujawniła się u niego cukrzyca. Odtąd zapadał na zdrowiu, choć nie zaprzestał intensywnej pracy. Po wejściu w życie ustawy z 1956 r. o dopuszczalności tzw. przerywania ciąży, z ogromnym zapałem walczył o budzenie polskich sumień. Cała twórczość Walentego Majdańskiego objęta była cenzurą. Przez oficjalne media w okresie PRL był niemal całkowicie przemilczany. Zakaz dotyczył wydawania i rozpowszechniania jego publikacji. Aby móc opublikować swoje prace, często używał pseudonimów.

Dużą wagę przywiązywał do współpracy z reprezentantami różnych dyscyplin naukowych. Współpracował między innymi z o. Benignusem Sosnowskim, kapucynem, głosząc liczne konferencje w założonym przez niego Ośrodku Apostolstwa Trzeźwości w Zakrocymiu. Współpracował i korzystał również z konsultacji o. Leona Mońko SJ, Teresy Strzembosz oraz lekarzy: Jolanty Massalskiej, Emilii Paderewskiej-Chrościckiej, Michała Troszyńskiego. Ponadto nawiązał współpracę z wrażliwymi na problematykę rodzinną biologami, psychologami, pedagogami i socjologami¹⁴.

W 1952 roku ukończył swoje podstawowe dzieło „Planowanie zaludnienia. *Self-control*” (ponad 600 stron maszynopisu, które czekało na wydanie

---

¹³ Tamże.

¹⁴ Tamże.

ponad 50 lat). W 1967 roku Walenty Majdański napisał memoriał „O równe prawa dla ludzkości prenatalnej”, którego tłumaczenie na język francuski (*Pour l'égalité des droits de l'humanité prenatale*) zostało przekazane Papieżowi Pawłowi VI w 1971 roku. Sekretariat Prymasa Polski przesłał Walentemu Majdańskiemu podziękowanie za ofiarowaną Papieżowi książkę. W liście adresowanym do Prymasa Wyszyńskiego kard. J. Villot napisał: „Majdański, pisarz katolicki broni z godną szacunku odwagą praw do życia dla dzieci nie narodzonych, uzasadniając je, [...] w oparciu o naukę Kościoła. Ojciec Święty prosi Cię, abyś zakomunikował autorowi, że żywi głęboką wdzięczność za ofiarowaną mu książkę i że pragnie go utwierdzić we wszystkich poczynaniach, których celem byłoby głoszenie i propagowanie «zdrowej nauki», co stanowi jedno z zadań, jakie z powodzeniem może spełniać apostołat laikatu»¹⁵.

W 1970 roku, za całokształt działalności na rzecz chrześcijańskiej wizji rodziny, Papież Paweł VI odznaczył go orderem *Benemerenti*¹⁶. Uroczystość wręczenia orderu odbyła się 15 lutego 1970 roku w Niepokalanowie, podczas obchodów 50-lecia pracy pisarskiej autora. Jubileusz ten odbył się pod patronatem Episkopatu Polski i został zorganizowany staraniem ks. Franciszka Blachnickiego oraz o. Jerzego Domańskiego.

Walenty Majdański z ogromną radością przyjął encyklikę Pawła VI *Humanae vitae*, w której Kościół opowiedział się za obroną życia ludzkiego. Na nowo wzmógł swoją działalność i rozpoczął kolejne działania na rzecz poczętego życia ludzkiego, planowania rodziny oraz polityki populacyjnej państwa. Problemy te ujmował systemowo, w szerokim kontekście demograficzno-politycznym, demograficzno-ekonomicznym i medycznym. Jego bliski współpracownik – E. Myczka wspomina: „Dzięki jego pomocy można było zorganizować w Gdańsku-Oliwie w listopadzie 1968 roku pierwsze sympozjum w Polsce nt. encykliki *Humanae vitae*, w którym m.in. wzięły udział doc. Teresa Kukołowicz i dr Wanda Półtawska”¹⁷.

„Walenty Majdański – napisał kard. Karol Wojtyła w liście z 28 stycznia 1970 roku – stawał zawsze jasno z wielką odwagą najtrudniejsze problemy moralne naszego polskiego życia. Małżeństwo, rodzina, wychowanie, przyszłość narodu nie przestawały być głównymi tematami jego publikacji, które wprawdzie od dawna już nie mogą oglądać światła dziennego, lecz stale tworzą kapitał myśli i zaangażowania w najtrudniejsze sprawy naszego życia”.

---

¹⁵ Tamże.

¹⁶ Po śmierci Walentego Majdańskiego, medal ten został złożony przez jego żonę Reginę jako *votum* na Jasnej Górze, por. K. T. Majdańska, Walenty Majdański, dz. cyt.

¹⁷ Tamże.

W okresie powojennym (do 1970 roku) ukazało się ogółem 270 artykułów Walentego Majdańskiego w 17 pismach, m.in. w „Rycerzu Niepokalanej”, „Kółku Różańcowym” (ponad 60 artykułów w latach 1946-53), w „Niedzieli”, „Tygodniku Warszawskim”, „Gościu Niedzielnym”, „Królowej Apostołów”, „Głosie Katolickim”, w „Wiadomościach Duszpasterskich” (Poznań), „Homo Dei”, „Caritas”, „Ładzie Bożym” (1952), „Ate-neum Kapłańskim” (lata 50. i 60.) i „Mszy Świętej” (1963-66). W formie przystępnie napisanych opowiadań poruszał problematykę moralną, dotyczącą okresu dzieciństwa i młodości, narzeczeństwa, życia małżeńskiego i rodzinnego, w tym kultury planowania potomstwa, etyki medycyny, służby zdrowia. Zajmował się też problematyką eklezjologiczną¹⁸.

Walenty Majdański był osobowością charyzmatyczną. Jako wybitny przedstawiciel laikatu w Kościele, wyprzedził pod wieloma względami swoje czasy. Od dzieciństwa pasjonował się sztukami pięknymi, zwłaszcza malarstwem. Jednak świadomie zrezygnował z tej pasji, oddając się walce o świętość polskich rodzin.

Walenty Majdański zmarł 10 grudnia 1972 roku w warszawskim szpitalu. Pogrzeb miał charakter cichej manifestacji gromadzącej tłumy. Uroczystości żałobne odbyły się w kościele parafialnym św. Feliksa w Marysinie Wawerskim, a ceremonia pogrzebowa na miejscowym cmentarzu.

Ks. Stanisław Tworowski mówił o nim: „Szedł z Chrystusem i za Chrystusem drogą krzyża, miłości i obowiązku. Słaby ciałem, był mocarzem ducha. Jaśniała przed Nim jak gwiazda betlejemską Wielka Polska, Chrystusowa, Maryjna. Mówił o niej, pisał dla niej, cierpiał za nią i żył dla niej”¹⁹.

Redakcja

---

¹⁸ Tamże.

¹⁹ St. Tworowski, Słowo wygłoszone przy trumnie śp. Walentego Majdańskiego w kościele parafialnym w Wawrze 13.12.1972, mps.